

PENTRU FORMAREA PERSONALITĂȚII (II)

Rolul teatrului în educarea tinerei generații

PUTEREA de influențare a teatrului asupra conștiințelor, datorată specificului său, ca artă a comunicării directe, prin intermediul actorului viu, creator de personaje, cu colectivitatea devenită public, constituie un argument hotărâtor în definirea misiunii educative a teatrului în rândurile tinerei generații. În țara noastră, această misiune este încredințată atit teatrelor de păpuși și marionete (numite, cu un termen mai modern, teatre de animație) cit și celor dramatice, în al căror repertoriu sint prevăzute, indeobște, și spectacole ce se adresează cu precădere unor spectatori aflați la diverse trepte ale virstei ce precede maturitatea.

Două recente manifestări, organizate în împlinirea celui de-al XIV-lea Congres al partidului la Iași și la Arad, au prilejuit fructuoase schimburi de opinii, oferind în continuare un fertil obiect de meditație asupra stării perfecte și a perspectivelor acestei importante misiuni a teatrului românesc, în formarea și dezvoltarea conștiinței socialiste, revoluționare, viitorilor cetățeni ai patriei, în modelarea omului nou.

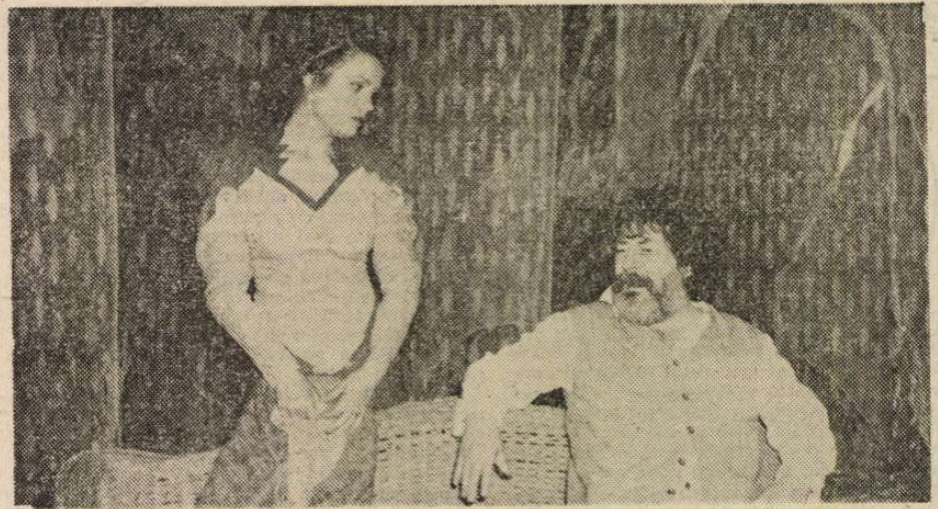
La Iași, colocviul **Teatrul și publicul tinăr**, organizat de Teatrul pentru copii și tineret în colaborare cu Asociația oamenilor de artă din instituțiile teatrale și muzicale (A.T.M.) a beneficiat de o substanțială bază de discuție constituită dintr-o selecție reprezentativă de spectacole realizate de instituția-gază în ultimii ani — de fapt, de la mutarea sa în minunata nouă clădire destinată tinerilor spectatori. Unic în țară prin profilul său mixt, de teatru de animație și teatru dramatic pentru copii și tineret, a evoluat în cei 40 de ani de existență, diversificându-și activitatea, îmbogățindu-și programul, cistigându-și spectatori în rândurile copiilor, nutrirind proiecte din ce în ce mai ambițioase, stimulate și de admirabila clădire în care funcționează acum cu cele două săli apte a găzdui cele mai felurite alcătuirii scenice. Cele opt spectacole prezentate în zilele colocviului, zile aniversare de bilanț, analitic și reflexiv, denotă preocuparea pentru un repertoriu divers, destinat unor categorii diferite de spectatori, de la preșcolarii la adolescenții. Se practică în mod aproape exclusiv dramatizarea, prelucrările, adaptările, fie după basme, fie după alte genuri narative, alese în general cu bun discernământ din marea literatură națională și universală. Desigur însă că dramatizarea nu înseamnă o dramaturgie, pe care o suplinește, uneori în mod onorabil, ca de pildă **Harap Alb** după Ion Creangă de Ștefan Oprea sau **Baltagul** după Mihail Sadoveanu, de Constantin Paiu. Alteori, dramatizarea e, de fapt, o parodie, care nu poate decât să-i deruteze pe micii spectatori, cum se întâmplă cu **Scufița Roșie** (după Ch. Perrault scrie în caietul-program) de Ion Agachi, în care lupul nu o mai înghite pe bunica ci se culcă în patul ei, în timp ce bătrâna își făcea un ceai în bucătărie, iar vinătorul își tot comandă pașii cadențați în ritm cazon teutonic „Eins, zwei, drei”, severitatea lui față de lup fiind cu totul lipsită de obiect, deoarece acesta se declară a fi doar... o creație scenografică, născută în atelierul teatrului, — ceea ce erau, de fapt, și celelalte personaje. E numai un exemplu, pentru a atrage atenția asupra faptului că și jocul și convenția își au totuși legile și rigorile lor. Mai riguroasă din acest punct de vedere, apare prelucrarea Silviei Kerim după **Frumoasa din pădurea adormită** de același Charles Perrault, căreia frumusețea și expresivitatea păpușilor create de Mioara Buescu îi conferă finețe și unitate stilistică (regia: Natalia Dănăilă), spectacolul tinzind prin muzica

Andei Tăbăcaru spre un gen de „musical”, din care nu lipsesc și accentele parodice, dar cu măsură și bun gust. La polul opus se află **Pomul cu păpuși**, „varietăți pentru toate virstele” cum scrie în program, o creație colectivă, care amestecă personaje cunoscute din diverse basme și povești invitându-ne la început la un joc „de-a lumea”, dar uitându-și invitația pe drum. **Motanul încălțat** de Alecu Popovici după Ch. Perrault (autor cultivat cu asiduitate de teatru) se adaugă acestui ciclu de dramatizări după basme universale într-un spectacol, din păcate, cam zgomotos și cam pestriț, care înecă morala fabulei sub zbenziile gratuite.

Fără îndoială, măsura ambițiilor, a posibilităților și limitelor actuale ale teatrului se reveală în spectacolele destinate adolescenților. Și aici derivă dramatizările: **Neamul Șoimăreștilor** după Sadoveanu, devenit în regia și adaptării după scenica ale lui C. Brehnescu o piesă romantică de aventuri, cu un fundal istoric nu prea limpede, dar cu o clară orientare spre relevarea virtuților morale și a eroismului celor ce apară dreptatea oamenilor din popor, ca și **Baltagul**, într-un spectacol de desfășurare epică, cu ritualuri folclorice și ritm baladesc (regia Natalia Dănăilă, scenografia, poetică. Axentii Marfa) înlesnesc tinerilor spectatori contactul, pe calea imaginii scenice, cu literatura unui mare scriitor român. Unica piesă originală e **Viltoarea timpului**, în care Constantin Brehnescu (în triplă calitate de autor, regizor și scenograf) a încercat să evoce câteva momente nodale din istoria poporului român cu vădite intenții educativ-patriotice, relevând continuitatea luptei pentru libertate și independență națională, prin interferări ale realității actuale cu legenda și istoria și prin foloșirea unor mijloace scenice complexe (joc de umbre, măști, păpuși, actori vii) într-o alcătuire insuficient sudată artistic și cu unele neclarități, dar nu lipsită de interes, mai ales ca deschidere spre o nouă etapă în activitatea acestui harnic și inimos colectiv. O etapă de maturizare pentru care e nevoie, așa cum s-a subliniat și în cadrul colocviului, de eforturi mai intense și mai atent coordonate pentru ridicarea nivelului literar-dramaturgic al repertoriului, pentru o mai decisivă angajare în problematica actualității, în forme accesibile, o mai mare claritate a ideilor, a simbolurilor vehiculate, o mai consecventă rigoare artistică și, nu în ultimul rând, pentru perfecționarea profesională a colectivului artistic. Aceste eforturi sint cu atit mai necesare, cu cit teatrul se bucură de participarea entuziastă a unui public fraged, a cărui sensibilitate în formare obligă la o mare responsabilitate.

LA ARAD, Gala spectacolelor de teatru pentru tineret, organizată de Comitetul Central al Uniunii Tineretului Comunist în colaborare cu Consiliul Culturii și Educației Socialiste, s-a constituit într-o manifestare de nivel național, atit prin programul ei complex, cit și prin schimbul de idei produs în cadrul colocviului final. Cele nouă spectacole prezentate de teatre profesioniste din mai multe orașe ale țării, cărora li s-au adăugat alte cinci, realizate de artiști amatori, prezentarea unei cărți de teatru, întâlnirea cu elevii unui liceu din localitate, apariția a trei numere din ziarul galei, „Gong”, editat de revista „Teatrul”, precum și o nouă ediție a **Întîlnirilor revistei „Teatrul”** s-au bucurat de o largă participare, dînd orașului de pe Mureș o atmosferă sărbătorească și confirmînd aptența locuitorilor săi pentru cultură, receptivitatea lor față de valorile spirituale.

Repertoriul galei, bogat și variat, selecționat cu atenție și simțul valorii, a ilus-

Unchiul Vanea pe scena Teatrului Național din Craiova

trat o lărgire a conceptului de „spectacol pentru tineret”, cuprinzînd atit piese din dramaturgia națională cit și din cea clasică universală, într-o paletă diversificată de genuri și stiluri și cu un larg ambitus problematic, apt a deschide orizontul de cunoaștere, de înțelegere și de gândire al spectatorului tinăr. Calitatea literară și artistică a celor mai multe dintre piesele și spectacolele prezentate impunîndu-se ca un argument în favoarea aserțiunii că Teatrul pentru tineret trebuie să fie, în primul rînd, teatru bun. Să concretizăm:

În mod firesc, s-a bucurat de adevizuna publicului tinăr tinerescul spectacol al I.A.T.C. **Nu sint Turnul Eiffel**, debut profesional al tinerii regizoare Daniela Peleanu, demonstrînd din nou actualitatea și farmecul mereu proaspăt ale piesei Ecaterinei Oproiu, prezență permanentă în repertoriul teatrelor noastre de aproape un sfert de secol. În regia dinamică a lui Parászka Miklós și scenografia esențializată a Mariei Gheorghide, spectacolul Teatrului de Nord din Satu Mare (secția maghiară) cu **Regina balului** de Nicolae Mateescu, a pus în valoare autenticitatea personajelor și a atmosferei, implicînd publicul în dezbaterile asupra raporturilor între viață și artă ca reper al opțiunii existențiale a tinerii eroine. Același teatru a dovedit o atitudine exemplară în valorificarea dramaturgiei originale, demonstrînd prin spectacolul secției române **Europa, aport viu sau mort** de Paul Corneliu Chitic, în regia inventivă și viguroasă a lui Cristian Ioan și scenografia laconică a lui Florin Harasim, capacitatea de impact a teatrului politic de inspirație istorică cu conștiința publicului contemporan. În categoria teatrului politic de inspirație istorică poate fi înscris și valorosul spectacol al Teatrului de Stat din Arad, realizat de Constantin Codrescu (regie și scenografie) cu piesa lui Paul Everac **Convorbire la Arad între șapte magnifici**, precum și comedia **Arma secretă** de Dumitru Solomon, prezentată în afara concursului dar cu un meritat succes, de Teatrul de Comedie din București. Tot în afara concursului, spectacolul multipremiat în alte împrejurări **Daubul pribeag** de Dumitru Radu Popescu (regia Ioan Ieremia, scenografia Emilia Jivanov) a reactualizat scenic metafora teatrului ca revelator al adevărului. Eroismul unei tinere comuniste, în perioada premergătoare actului revoluționar de la 23 August 1944, a fost evocat în piesa lui Dimitrie Roman **Valentina**, prezentată de Teatrul Național din Tîrgu-Mureș în regia Adrianei Piteșteanu și scenografia de Dobre Kothay Iudit. Actualitatea perenă a clasicilor, care, scriind despre oamenii epocii lor, au pătruns în resorturile actuale ale problematicii umane, a fost confirmată prin spectacolele **Solness**, constructorul de H. Ibsen, prezentat de Teatrul Giulești în regia sobră, analitică a lui Tudor Mărăscu și scenografia lui Constantin Ciobotaru și **Unchiul Vania**, de A.P. Cehov realizat, cu profunzime și forță emoțională la Teatrul

Național din Craiova, de Mircea Cornișteanu, în scenografia poetică a Ștefaniei Cenean.

Chiar și această sumară trecere în revistă (menționăm că majoritatea spectacolelor au beneficiat de cronici detaliate, la vremea premierelor, în revista noastră) permite o apreciere globală pozitivă asupra manifestării de la Arad, referitoare la calitatea repertoriului și a spectacolelor. Aceasta a constituit și punctul de pornire al colocviului final, în care s-au emis nu numai aprecieri concrete, ci și, mai ales, considerații generale, de principiu, asupra teatrului destinat tineretului. Bineînțeles, punctul fierbinte al discuțiilor a fost dramaturgia, baza literară a spectacolului de teatru, care ar trebui mai adînc ancorată în problematica reală, complexă, a tineretului de azi, dornic de a se regăsi pe sine în eroii de pe scenă, cu întrebările, dilemele, opțiunile, idealurile lor. Între cele două direcții care s-au conturat în timpul discuțiilor — o dramaturgie reportericească, conjuncturală, care să reflecte direct aspectele realității actuale și o dramaturgie care să pătrundă în problematica general umană, de esență, aptă a rămîne valabilă și în viitor — cred că nici una nu trebuie absolutizată. Teatrul nu este de un singur fel. El poate fi și documentar, agitatoric, de implicare directă și poate fi și metaforic, parabolic, cu condiția să fie adevărat, să pătrundă în resorturile vieții. Autorii deveniți azi clasici au scris pentru publicul lor, despre oamenii vremii lor, nu pentru viitor. Viitorul i-a preluat, pentru că ei au dezlăuit adevăruri perene în clipa trecătoare. Tineretul nostru are nevoie de un teatru care să-i stimuleze gîndirea, fantezia creatoare, ajutîndu-l să se cunoască pe sine și să înțeleagă lumea, în mersul său dialectic spre împlinirea idealurilor celor mai înalte. Îndemnîndu-l să participe activ la realizarea acestor idealuri.

Margareta BARBUȚA

Prefață la un debut în dramaturgie

— Alex. Ștefănescu, peste cîteva zile, spre surpriza tuturor, apare la Cenaclul de dramaturgie cu o piesă de teatru. Cu comedia **Melania și ceilalți**. Cum se va împăca indeletnicirea ta de critic literar cu aceea de dramaturg?

— Critica literară și dramaturgia nu sint incompatibile, cum au demonstrat-o istoriile literare de pînă acum: în primul rînd din cauză că în critica literară situația este oricum... dramatică.

— Si în al doilea rînd?

— Si critica literară, si dramaturgia sint genuri cu caracter de sinteză. Dar tu, Paul Tutungiu, de ce ți-ai asumat riscul, în calitate de președinte al Cenaclului, să mizezi pe această partitură dramatică?

— Într-adevăr, riscul e mare. Dar o să-l împart cu Ion Cristoiu, care mi-a semnalat-o cu entuziasm, nu în calitate de redactor șef al revistei „Teatrul” ci de critic literar. Si mai există o consolare: dacă piesa va cădea, „crahalul” se va produce împreună cu importantul regizor **Alexa Visarion** care semnează spectacolul-lectură. Ca să nu mai vorbim de cota care va trebui să le revină actorilor Sorin Postelnicu, Angela Ioan, Nicolae Urs, Jeannine Stavarache, Agatha Nicolau, Ion Chițoiu, Radu Gh. Zaharia și Ana Trofin.

— Cit privește pe distinsa directoare a Teatrului Giulești, Elena Deleanu, nu-mi fac griji: oricum mi-o va pune în scenă. Spun asta gîndîndu-mă la firea ei mi-loasă.

— Văd că aștepți cu mult curaj ziua de luni.

— Te rog să dai informația completă: luni, 18 decembrie, orele 17, sala Majestic. Cit despre curaj, le trebuie spectatorilor. (P.T.).

Grid MODORCEA

Naivitatea înțelepciunii

IN URMA cu 113 ani, mai exact, la 22 august 1876, Eminescu publica prima cronică românească (și una din primele cronici din lume) dedicată teatrului evreiesc, respectiv unui spectacol alcătuit dintr-un cîntec satiric, un dialog și o comedie, piese în care, „jocul actorilor a fost eseculent”. Ceea ce remarcă Eminescu atunci, este valabil și cu privire la recenta premieră a Teatrului Evreiesc de Stat numită **Hershale**, cu adăugirea că piesa aleasă este un text caracteristic, de substanță, după un clasic al literaturii idis, M. Gherzenzon, și cu rezerva că apelul la **playback** creează o notă discordantă, micșorînd impactul muzicii (inspirat scrisă de Laurențiu Profeta) cu publicul.

Regizorul Harry Eliad și colaboratorii săi principali (scenografia: Dumitru

Georgescu; coregrafia: Sandu Feyer) au știut să creeze o ambianță scenică potrivită — un decor naiv, sugerînd un tîrg rusesc, comportamentul naiv al personajelor etc. — care să „imbrace” înțelepciunea lui Hershale, ascunsă și ea sub varii forme ale naivității (căci există o naivitate a înțelepciunii, ca și o înțelepciune a naivității).

Din familia lui Păcală, Efendi, Nastratin Hogea, Till Eulenspiegel, Hershale este aici eroul unei farse puse la cale cu multă ingeniozitate pentru a păcăli, ridiculiza și, în ultimă instanță, moraliza pe Kalmen, un cămătar de o rară avaricie, întruchipat remarcabil de Theodor Danetti. Scopul este de a-l ajuta pe doi tineri (creați cu haz și farmec de Maia Morgenstern și Răzvan Popa, jefuiți de Kalman, să se căsătorească. Pentru aceasta, Hershale își pune la treabă toată arta

(naivitatea) înțelepciunii sale, prin talentul de excepție al lui Rudy Rosenfeld, care dă măsura completă a spiritualității pe care o reprezintă. Comicul de substanță se obține din ironie și mai ales autoironie. Sint momente memorabile în acest sens, în special acelea unde se face, cu mult spirit, elogiu sărăciei, al prostiei, al hoției, al caftanului (în genul lui Efendi sau Păcală — „haina face pe om”) etc. Hershale, prin tipurile multiple pe care le creează, respectiv prin travestiurile foarte izbutite ale lui Rudy Rosenfeld, realizînd o multitudine de fațete umane, reprezintă o lume, un popor. Lecția usturătoare pe care i-o dă el lui Kalmen se constituie totodată în ideea — concretizată în spectacol prin finalul sărbătorec, nunta tinerilor din casa memorabililor hangii (Nicolae Călugărița și Leonie Waldman-Eliad) — triumful rațiunii, bunătății, măsurii și al bucuriei simple de a trăi.